

előtt. A hónapok szép elnevezésével gyarapíthatták szókincsüket a figyelmesebbek a temető kovácsoltvas siremlékeinek feliratairól. Őszelő (szeptember), őszhó (október), őszutó (november), télelő (december) stb. olvashatták rajtuk.

A hajdan híres jászói (Jasov) kolostor lett a nap utolsó megállóhelye. Sajnos sem az eredetileg több mint 143 ezer kötetet tartalmazó apátsági könyvtárba, sem a sokak által az egyik leggazdagabbnak tartott templomba nem jutottak be, csupán az ablakon keresztül pillanthattak be egy segítőkész apácánóvér jóvoltából.

A túra utolsó napja Csécsen (Čečevoce) kezdődött, ahol a mai Kelet-Szlovákia legrégebbi, a XIII. század második feléből származó református templomának értékes freskóival ismerkedtek meg. Ezután Makranc (Mokranec) következett, itt a túra résztvevői Gizella királynénak a templomban elhelyezett sirkövét nézték meg — sajnos a rászertelt, s oda nem illő lámpáktól elcsúfítva, megrongálva. Ugyanitt Kmečko Mihály ismertette élvezetes előadásban a település és a környék életét, a sirkő feltételezett kalandos útját.

A szepsi (Moldova nad Bodvou) művelődési otthonban a régi ismerős, id. Ph. Mr. Stibrányi Gusztáv és Halász Péter helyi pedagógusok beszéltek a város keletkezéséről és a jelenlegi életéről. Meglepetés következett ezután: a Szolnoki gimnazisták Mrozek: Mulatság című darabját mutatták be nagy sikerrel.

Debród (Dehrad) több szempontból is emlékezetes maradt. A szívélyes fogadtatás, a CSEMADOK helyi szervezete elnökének helytörténeti előadása és egy rövid kirándulás a Szent László-kúthoz, az idei túra méltó befejezése volt.

Összegezve a XI. HKT tapasztalatait, egyértelműen megállapítható annak sikere. Az időpontváltás miatt a tavalyihoz viszonyított majdnem egyharmados létszámcsökkenés egyáltalán nem vált a túra kárára. Sőt! A társaság így kevésbé szakadozott szét, egységesebb, barátságosabb volt a hangulat. A sikerhez nem kis mértékben járultak hozzá a túra vezetői: az „óstúrás” Koteles László, Koleszár Béla, valamint Balogh Gizella. Áldozatos munkájukért mindnyájan elismerést érdemelnek.

Puntigán József

Füzéri vár – füzéri rom!?

Tokajhegyalját, a déli fekvésű szőlősdombokat, majd a nagy hírű Sárospatakat elhagyva, a Zempléni-hegység domb- és völgyvonulatai között aligha akad szebb, szemet gyönyörködtetőbb látvány, mint a híres füzéri vár még épen maradt falai. Itt, ahol ipari településektől, városoktól távol az ország legtisztább levegőjét szívhatják a lakosok és a turisták, biztos, hogy megáll a vendég, amint Pálházát elhagyva, az egyedülálló, több száz méter magas hegykinővésen elébukkan a vár.

Aki egyszer látja, nem is csodálkozik, ha hallja: egész Észak-Magyarországon — Sárospatak kivételével — Füzéren fordul meg a legtöbb kül- és belhoni turista: ötven-hatvanezren érkeznek egy-egy év nyári, őszi hónapjaiban. Iskolások, üzemek dolgozói, turistabuszok, külföldről és Magyarországból legtovábbi vidékeiről. És persze személygépkocsik százai. Hogy megcsodálják... az ország legészakibb részén és legszebb helyén fekvő: romvárat!

Minden év – újabb veszteség

Igaz, szép ez így is. Az omló falak, a könyező erdők-völgyek zöldje, s csak igen nehezen megmászható, fákkal borított meredély, s a gondolatok elkalandozás: milyen élet folyhatott itt évszázadokkal korábban, amikor az ezerháromszáz évek elején építették, amikor az Aba nemzetiségű volt, amikor IV. Béla a lányának ajándékozta, vagy amikor a mohácsi vész után Perényi János a magyar koronát ide menekítette. Ami azután mégis csak a törökök kezébe, a híres konstantinápolyi Héttoronyba került... Mindez megkapó, elgondolkodtató. Azonban aki vállalkozik, hogy felmásson a falak közé — mert valódi turistának való a felkészülés —, az közelről sajnos láthatja a még álló falak lassú romlását is. Pedig volna mit védeni! Hiszen a XV. században, amikor az országos nagyurak, így a Perényiek is, minden más hatalomtól elkülönülve éltek, itt állt az ország egyik legszebb várkapornája. A kapuboltozat, amelynek csak alig kivehető nyomai találhatók, a legdíszesebbek közé tartozhatott.

— Pedig mi tettük és tesszük a magunkét, s tennénk tízannyit is a várért — mondja Novák Ernő bácsi, aki nyugdíjasként a helyi népfrontszervezet elnöke és füzéri előljáró. A község ugyanis a Füzérkomlósi körzeti tanácshoz tartozik. — Néhány éve, amikor az Országos Műemléki Felügyelőséggel egyeztettük a teendőket, alig lehetett lebeszélni idősebb embereket: ne menjenek alapokat feltárni, falat, romot tisztítani, mert nem bírnak felmászni. A fiatalok azonban jöttek. Csináltuk, azután megállt a munka, s maradt eddig.

— Azazhogy az idén is tettek valamit — fűzi hozzá Horváth Tivadar körzeti tanácselnök, a füzéri vár másik nagy patrónusa, aki korábban mint termelőszövetkezeti elnök is sokat tett a rekonstrukció, a megóvás érdekében. — Hiszen megkerítették a síneket a felvonóépítéshez!

— Igaz — így Novák Ernő bácsi. — A Műemléki Felügyelőséggel meg a megyei tanács szakembereivel egyeztetve a feladatokat, arról volt szó, hogy elkezdjük a vár nagy rekonstrukcióját. Azt ígérték, négy-ötmillió forint áll majd rendelkezésre. Csak legyen felvonó, amellyel az építési anyagok, a szerszámok feljutnak. Nos, nyakunkba vettük a vidéket és nagy nehezen — a pálháza erdészettől — sikerült százhusz méternyi keskeny nyomtávú vasúti sínt szereznünk. A hegyközi kisvasút régi pályaszakaszáról társadalmi munkában a füzéri fiatalok szedték fel a sínt, és az erdőgazdaság segítségével el is szállítottuk Füzérre, a vár tövébe. Most itt hever a plébánia udvarán. Merthogy a plébános úr is igen nagy segítők... De a munka nem megy. S szívünk fájdalmára évről évre kopnak, romlanak a falak.

Terv is van, ígéret is van — mi legyen még?

Tanácselnök, népfrentelnök egymás szavába vágva, egymást kiegészítve sorolják: ez évben háromszázezer forint állt rendelkezésre a felújítási munkálatok előkészítéséhez. Nem lett belőle semmi. A helyszínen jártak tervezők, műemlékesek, még a Borsodi Szénbányák Vállalat segítségét ígérő képviselői is. Már a rekonstrukciós terv is elkészült végre, azonban egy dolog hiányzik: a munka, a tervek megvalósítása. Lesz-e belőle valami?

Miskolcon Olajos Csabával, a Borsod Megyei Tanács építési és vízügyi osztályának főelőadójával beszélgettünk a füzéri várgondokról, aki megbizottja e területnek. Nem sok jót tudott mondani:

— Tervek valóban készültek, azonban a szénbányáktól végleges, konkrét ígéretet még nem kaptunk. Azt se tudjuk, mennyi pénzért segítenének megtervezni és kivitelezni legalább a felvonósínpart és a csillékelt vontató kötélpályát, a vontatóköttelek rögzítését. E kérdésre még levélben sem reagáltak, pedig már szeptember eleje van. Így aligha készül el a felvonó az év végéig. Pedig a Borsod Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának nemrégiben elfogadott határozata van rá: ... A műemlékek közül első helyen a füzéri vár állagmegóvását kell biztosítani ...

— Sőt, még tovább mentünk — mondja Olajos Csaba. — Országos kezdeményezést követve levélben kerestünk meg ipari üzemeket: csatlakozzanak az „egy üzem — egy műemlék patro-

nálása" mozgalomhoz, amelyet a székesfehérvári IKARUS gyár dolgozói indítottak el. Sajnos visszhang, reagálás eddig semmi!

Pedig Füzéren, egy kis zsúpfődeles tájházban, ahol a várba látogatók feljegyzéseinek nagy könyve hever, érdekes bejegyzések találhatók. Arról szólnak: még szebb lenne a vár, ha rendbe hoznák a falakat, felújítanák a kápolnát, ha a várról ismét legalább egy kicsit „vár” lenne. És azután felajánlások főiskolák, középiskolások részéről: „szívesen jövünk nyáron dolgozni építőtáborba, hogy meentsük a várat”. Segítség tehát lenne, csak komolyabban kellene venni azt, ami egyébként határozat, törvény is. Részben az Országos Műemléki Felügyelőség, részben pedig más, e téren felelősséggel ténykedők részéről. Kivétel: a helyiek, a füzériek és a füzér-kömlői körzeti tanácshoz tartozó másik öt község lakóinak munkája, akarása. Mert az megvan.

Novák Ernő bácsi, aki mint nyugdíjas, mindennel és mindenkivel törődik, oklevelet és plakettet vesz elő, s mutatja. Nem hivalkodva és büszkélkedve, de boldogan. A plakettet most, 1985. augusztus 27-én kapta Pápán, az országos népfenntartótanácskozáson, Pozsgay Imrétől, a Hazafias Népfrent Országos Tanácsa nevében. Elismerés a füzérkömlői Hazafias Népfrent bizottságának a kiemelkedő társadalmi munkáért. — Ezt elsősorban a füzéri vár rekonstrukciós munkálataiért kapták. . . Ha rajtuk múlna, bizony már most szebb, vonzóbb lenne a füzéri vár — s nemcsak a romja!

Barcsa Sándor

Magyar könyvtárosok a nagyvilágban

Ismeretes, hogy a négy nagy kivándorlási hullám közül különösen az utóbbiakban sok értelmiség hagyta el hazánkat. Közülük és gyermekeik közül sokan már a befogadó országban végeztek felsőfokú tanulmányaikat, szereztek oklevelet. A szóránymagyarság társadalmi integrációját tekintve tehát kétségkívül nőtt a jól képzett intelligencia aránya, akik a hagyományos egyházi, politikai vagy kulturális alapokon szerveződő magyar egyesületekkel kevésbé, a szakmai érdeklődésű egyénekkal és társaságokkal inkább keresik a kapcsolatot. Az elmúlt évtizedek tapasztalatai azt igazolják, hogy a távol élő szakemberek odafigyelnek az őhaza eredményeire, ugyanakkor szívesen ismertetik munkásságukat Magyarországon, s nemegyszer közös kutatásokban is részt vállalnak.

Ez a felismerés vezette a Magyarok Világszövetségét arra, hogy 1984 áprilisában *Magyar Fórum* néven megalakítsa a magyar értelmiségi találkozóknak védnökségét. A különböző szakterületek hazai képviselői mellé egy-egy ismert, külföldön élő magyar tudóst kértek fel a védnökség tagjául. A magyarországi névsor imponáló: *Szabó Zoltán* nyugalmazott egészségügyi miniszter elnökelével az agrártudományt *Dimény Imre* akadémikus, a képzőművészetet *Németh Lajos* egyetemi tanár, a közgazdaságtudományt *Kallós Ödön*, a kereskedelmi kamara társelnöke, a könyvtártudományt *Havasi Zoltán*, az Országos Széchényi Könyvtár megbízott főigazgatója, a műszaki tudományokat *Konkoly Tibor* professzor, az orvostudományt *Pásztor Emil* akadémikus, a történettudományt *Hanák Péter* egyetemi tanár, a vallástudományt *Szenyay András* pannonhalmi főpát, a zenetudományt pedig *Újfalussy József*, a Liszt Ferenc Zene-művészeti Főiskola rektora reprezentálja.

A védnökség feladatának tekintti, hogy a tudományterületek határon túli szakembereivel felvegye a kapcsolatot, és a hazai tudományos-társadalmi intézményekkel karöltve, az adott terület egy-egy időszerű kérdését napirendre tűző tanácskozást szervezzen. Az értelmiségi találkozók sorát — még a Magyar Fórum létrejöttét megelőzően — a könyvtárosok konferenciája nyitotta 1980-ban. Azóta eredményes összejövetelt tartottak — immáron a védnökség égisze alatt — a közgazdászok, az orvosok, az agrárszakemberek és a szóránymagyarság-kutatók. Tisztelet a szülőföldnek címmel a Múcsarnokban bemutatkoztak a világban szerte alkotó képzőművész honfitársaink, valamint a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon a néptáncsoportok is. Legutóbb, 1985. augusztus 26–27-én a *Magyar könyvtárosok II. tudományos találkozója* került sor a Budavári Palotában.

Az anyanyelvi konferenciához és a Magyar Könyvtárosok Egyesületének félszázados évfordulójához kapcsolódó eseményen mintegy negyven nyugat-európai és tengerentúli könyvtáros mellett meglepően kevés hazai szakember vett részt. A tanácskozásnak méltó otthont adott nemzeti bibliotékánk: az Országos Széchényi Könyvtár — a vendégek megtekintették a különgyűjteményeket, s a nyitóülés előadásai szintén az itt folyó hungarika-kutatásról, illetve gyűjtési programról szóltak. A továbbiakban több mint negyedszáz előadás hangzott el *három fő szekcióban*, nevezetesen: a) a külföldi hungarika-gyűjtemények számbavétele, a hungarikumok gyűjtése és feltárása; b) a könyvtárak fejlesztésének hazai és külföldi irányai (számítás-technika, gépi adatfeldolgozás és -nyilvántartás, restaurálás, konzerválás, médiák stb); c) az anyanyelvi kultúra ápolása, a külföldi magyarság olvasási igényei és könyvtári ellátottsága.